

Звіт
про діяльність Українського центру вивчення історії Голокосту
за 2022 рік

27 січня

Традиційний перший публічний захід року Українського центру вивчення історії Голокосту - XV Круглий стіл «Українське суспільство і пам'ять про Голокост: наукові та освітні аспекти», організований у тісній співпраці з Goethe-Institut, частково відбувся в офлайн форматі, частково – онлайн через пандемію COVID-19.

В цьому році в центрі уваги були аспекти культури пам'яті, передусім 80 роковин від початку Голокосту. Саме тому, крім традиційних привітань від поважних гостей заходу, саме сесія, присвячена вшануванню пам'яті, відбулася в офлайн форматі.

Окрема міні-сесія була присвячена 80 роковинам трагедії в Бабиному Яру. Про виклики і труднощі на шляху меморіалізації говорили голова Українського інституту національної пам'яті А. Дробович, голова ВААД України Й. Зісельс та наукова співробітниця Інституту історії України НАН України Т. Пастушенко.

Були представлені нові наукові дослідження. Закривала захід традиційна освітня сесія. Вона планувалася офлайн, але коронавірус перевів її в онлайн формат.

[Відеозапис Круглого столу](#)

28 січня

У Національному військово-історичному музеї України відбулось відкриття виставки «Захистимо пам'ять» з нагоди Міжнародного дня пам'яті жертв Голокосту. Виставку присвячено новим меморіалам і пам'ятним знакам українським євреям і ромам, які стали жертвами націонал-соціалізму в роки Другої світової війни на теренах України, що були встановлені упродовж 2015–2019 рр. Експозиція розповідає про трагічну історію Голокосту на території України в роки Другої світової війни та шанобливе збереження місць масових поховань і вшанування пам'яті жертв Голокосту і геноциду ромів в сучасній Україні.

6 лютого

Відбулося онлайн-заняття учасників літніх шкіл-семінарів «Історія Голокосту в Україні: вивчення, викладання, пам'ять» двох останніх років, яке провела співробітниця Меморіалу Яд Вашем Ноа Сігал. Заняття було присвячене новому документальному фільму-свідченню українки Мані Бігунов «І бути ж диву...».

Учасники заняття попередньо передивилися кіно, яке має українські субтитри, а потім разом з авторкою, п. Сігал, обговорили його освітній потенціал та роль у вихованні емпатії в учнів.

16 лютого

Вийшло друком чергове число інформаційно-педагогічного бюлетеню Українського центру вивчення історії Голокосту "Уроки Голокосту", № 4 (68), листопад-грудень, 2021 р.

[Завантажити бюлетень](#)

4 травня

Вийшло друком чергове число інформаційно-педагогічного бюлетеню Українського центру вивчення історії Голокосту "Уроки Голокосту", № 1 (69), січень–березень, 2022 р.

[Завантажити бюлетень](#)

28-29 червня

Відбувся XXII Всеукраїнський конкурс учнівських робіт "Історія і уроки Голокосту" ім. І.Б. Медвинського. Формат конкурсу був звичним і незвичним водночас. Звичним стало проведення на платформі Zoom (за роки пандемії всі вже звикли до такого формату). Незвичною внаслідок російської повномасштабної збройної агресії була кількість учасників - 9 робіт потрапили до фінальної частини конкурсу: 4 дослідницькі і 5 творчих.

Всі роботи унікальні, дуже сильні, всі мають зв'язок з сучасністю! Роботи настільки різні, що ми не стали їх порівнювати і роздавати місця. Кожна робота стала переможницею в своїй унікальній номінації.

[Номінації і переможці](#)

Липень-серпень

Щопонеділка відбувались зустрічі робочої групи «Як говорити про Голокост після 24 лютого 2022 року?». Учасники під час дискусій і спільних

обговорень готували рекомендації для колег щодо викладання про Голокост у контексті війни, що триває. Для кожного, хто взяв участь у цих зустрічах, ця робота була вкрай важливою для власного професійного, особистого розвитку, а інколи й емоційного розвантаження.

Робоча група стала цього літа альтернативою традиційному семінару-школі, адже вимоги воєнного часу самі продиктували подібний формат роботи. Досвідчені фахівці-освітяни в тісній співпраці з науковцями, музейниками і громадськими діячами напрацювали методичні рекомендації для полегшення викладання теми Другої світової війни і Голокосту в умовах повномасштабної війни проти нашої держави.

[Докладніше про Робочу групу](#)

1 серпня

Вийшло друком чергове число інформаційно-педагогічного бюлетеню Українського центру вивчення історії Голокосту "Уроки Голокосту", № 2 (70), квітень–червень, 2022 р.

[Завантажити бюлетень](#)

29 серпня

Відбувся онлайн вебінар «Бабин Яр та російська війна проти України». Було запропоновано обговорити складні питання, які вже зараз турбують багатьох, а саме: Як зміняться пріоритети історичної пам'яті українців після завершення російсько-української війни? Чи може відбутися переосмислення Голодомору, радянських репресій, Другої світової, Голокосту, Майдану? Яке місце може зайняти сучасна війна серед подій новітньої української історії?

27 вересня

Побачило світ нове видання: «Як говорити про Голокост після 24 лютого 2022 року». Воно стало результатами зустрічей робочої групи «Як говорити про Голокост після 24 лютого 2022 року». Протягом більшої частини літа учасники групи працювали над створенням перших рекомендацій для вчителів, які вже навчають про історію Голокосту і потребують порад, як змінити свою освітню діяльність у зв'язку з російською агресією проти України.

[Завантажити видання](#)

26 жовтня

Вийшло друком чергове число інформаційно-педагогічного бюлетеню Українського центру вивчення історії Голокосту "Уроки Голокосту", № 3 (71), липень–вересень, 2022 р.

[Завантажити бюлетень](#)

31 жовтня – 14 листопада

В онлайн форматі відбувся IV семінар-школа «Вчимося з минулого – діємо заради майбутнього». Метою семінару-школи є покращити рівень навчання про історію Голокосту та права людини в Україні. Програма надає можливість поєднати український та міжнародний досвід у викладанні цих тем та обґрунтуванні актуальності історичних подій у сьогоденні.

Цього року семінар-школа проходив у важких воєнних умовах. Актуальність історичних подій у сьогоденні є, як ніколи раніше, високою й болісною. Тож завдання перед учасницями та учасниками школи стояло непросте – обговорювати складні й емоційно насичені теми, співвідносити їх з власним досвідом та досвідом своїх колег і учнів, думати про висновки для власних навчальних підходів.

Семінар організований у співпраці з Інститутом ім. Ольги Ленгель (The Olga Lengyel Institute, New York) за співфінансування Нідерландського єврейського гуманітарного фонду (Гаага).

11-12 листопада

В Києві відбувся міжнародний науково-практичний семінар "Історія геноцидів в Україні: вивчення досвіду і виклики сучасності", організований Українським центром вивчення історії Голокосту, Меморіалом Шоа (м. Париж, Франція) та Національним музеєм історії України у Другій світовій війні.

Наукова й освітня складові семінару були максимально цікавими й актуальними. В ході роботи було виявлено низку спільних проблем у вивченні й викладанні історії Голокосту в Україні й Франції. Нам не вдалося уникнути гострих дискусій через різне сприйняття і ставлення до українсько-російських взаємин і повномасштабної агресії сусідньої держави, проте ми не сильно й прагнули їх уникати. Насправді, всі ці спірні аспекти поняття «геноцид» в сучасних українських реаліях, історичні паралелі й аналогії треба було проговорити, донести свою позицію до іншої сторони дискусії.

[Фотогалерея семінару](#)

17 листопада

В Центральній міській бібліотеці німецького Дюссельдорфу відкрилася виставка "Майбутнє без очевидців", що тривала до 23 грудня 2022 року. Для української молоді, що через повномасштабну війну опинилася в Дюссельдорфі, було проведено екскурсію і заняття з виставкою "(Не)дитячі історії", яка є спільним проектом УЦВІГу і "Вчимося пам'ятати". Заняття провела координаторка формальної освіти УЦВІГ Ольга Лімонова, що завітала до Дюссельдорфу спеціально до цієї події.

Вересень - листопад

3 вересня УЦВІГ розпочав новий проект по збору свідчень від українських вчителів та викладачів університетів, випускників наших програм та проектів, про теперішню російсько-українську війну. Цей проект ми реалізуємо за підтримки програми Documenting Ukraine від Institut für die Wissenschaften vom Menschen (Відень, Австрія).

Метою є зафіксувати особисті свідчення про пережиті події від 24 лютого 2022: як для українських освітян почалась війна, як вони почувались, які інструкції як вчителі вони отримали і чи отримали, які дилеми вони мушили вирішувати, як співвідносилось їхнє особисте та професійне, які події (евакуація, переховування, проходження фільтрації, окупація тощо) вони пережили. А також яким чином сучасний пережитий досвід освітян та їхніх учнів неминуче вплинув на вивчення та сприйняття деяких тем з історії, деяких творів літератури, особливо тих, що стосуються Другої світової війни, чи війни і геноцидів загалом.

21 грудня

Вийшло друком нове видання з бібліотеки спогадів про Голокост:

Глоцер Джек «Я пережив Голокост наперекір усьому. Унікальна та незабутня історія боротьби за життя» = I Survived the Holocaust Against All Odds. A Unique and Unforgettable Story of a Struggle for Life : двомовне видання / переклала з англ. Наталія Курішко. — Київ : Український центр вивчення історії Голокосту, 2022. — 170 с. : іл.

[Завантажити видання](#)

Проекти інших організацій і установ, в яких Український Центр вивчення історії Голокосту взяв участь

1 квітня

Захід солідарності з українськими вченими: "Українські дослідники про війну, геноцид, Голокост". Зустріч проводилась за підтримки: Center for the Study of the Holocaust, Genocide and Crimes; Against Humanity at the Graduate Center--CUNY, in association with The Center for Jewish; Studies at the Graduate Center—CUNY and The Jack, Joseph and Morton Mandel Center for Advanced Holocaust Studies, United States Holocaust Memorial Museum

19 квітня

Відбулась онлайн зустріч Анатолія Подольського зі студентами та викладачами Університету Сорбонни. Дискусія про війну росії в Україні.

22 квітня

Відбулася відкрита онлайн лекція Анатолія Подольського «Україна у війні. Історичні паралелі з минулим. Шлях до перемоги над ворогом». Послухати лектора зібралось понад 150 викладачів, аспірантів, студентів Національного університету біоресурсів і природокористування (НУБІП) України, які зараз знаходяться в різних куточках України.

14 травня

Національний музей історії України в Другій світовій війні провів традиційний онлайн-марафон «Марафон історій», присвячений моральному подвигу мешканців України під час війни. Гостями стали керівник Українського центру вивчення історії Голокосту, кандидат історичних наук Анатолій Подольський та голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович.

24 травня

ВБФ «Заради тебе», онлайн студія «Діє-Слово», Український центр вивчення історії Голокосту та бібліотека ім. О. Шварцмана стали співорганізаторами дискусії "Руйнування міфології травневих дат".

20 червня

Відбулась онлайн-дискусія «Допомога під час війни», де українські, польські та німецькі колеги ділилися своїм досвідом. Серед учасників дискусії був - Анатолій Подольський, директор Ukrainian Center for Holocaust Studies.

3 листопада

В рамках німецької наукової, освітньої та культурної ініціативи «Українська година» відбулась онлайн презентація німецько-українського меморіального проєкту «Мережа пам'яті». Одним з ведучих зустрічі був Віталій Бобров, координатор освітньої складової проєкту, тренер, співробітник Українського центру вивчення історії Голокосту, Київ

28 листопада

Керівник Українського центру вивчення історії Голокосту, кандидат історичних наук Анатолій Подольський виступив онлайн на засіданні Академічної Робочої групи (Academic Working group) Міжнародного альянсу з дослідження, викладання та збереження пам'яті про жертви Голокосту (International Holocaust Remembrance Alliance - IHRA), яке проходило в Гетеборзі (Швеція).

Нові видання Українського центру вивчення історії Голокосту

- **Як говорити про Голокост після 24 лютого 2022 року. Рекомендації для вчителів : електронне видання / упоряд. В. О. Бобров. Київ : Український центр вивчення історії Голокосту, 2022. 66 с.**

Видання містить короткі рекомендації для вчителів, які вже навчають про історію Голокосту і потребують порад, як змінити свою освітню діяльність у зв'язку з російською агресією проти України. Рекомендації створила робоча група колегучителів у співпраці з Українським центром вивчення історії Голокосту впродовж літа 2022 року.

- **Глоцер Джек Я пережив Голокост наперекір усьому. Унікальна та незабутня історія боротьби за життя = I Survived the Holocaust Against All Odds. A Unique and Unforgettable Story of a Struggle for Life : двомовне видання / переклала з англ. Наталія Курішко. — Київ : Український центр вивчення історії Голокосту, 2022. — 170 с. : іл.**

Мемуари, що містять велику кількість фото, власноруч укладені автором родинне дерево й мапу місцевості, є одним із небагатьох надзвичайно детальних свідчень життя, загибелі та відродження рогатинських євреїв у часи Другої світової війни. Двомовне видання (українська-англійська) виходить друком уперше й буде цікавим для широкої читацької аудиторії.

